

Haridus- ja noorteprogramm 2023-2026

Tulemusvaldkond	Tark ja tegus rahvas
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.
Valdkonna arengukava	Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035, Noortevaldkonna arengukava 2021-2035.

Programmi eesmärk: Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.

Programmi kogueelarve (tuhandetes eurodes)

	2023	2024	2025	2026
	RE	RES 2023-2026		
Programmi kulud	907 092	828 807	890 528	963 369

Olukorra lühianalüüs

Haridusvaldkond, nagu ka kõik teised eluvaldkonnad, on 2020-ndate alguses olnud tugevalt COVID-pandeemia mõjusfääris. Pandeemiast tingitud distantsõpe on tekitanud õpilünkasid, määramatus ning pidevalt muutuvad olud on mõjutanud õppijate vaimset tervist. Sellegipoolest on valdkond suutnud pandeemiaga kohaneda ja võrreldes 2020. aastaga oluliselt paremini toime tulnud. Alates 2021. aasta sügisest üldist distantsõpet enam ei kehtestatud ning koolid reageerisid paindlikult vastavalt nakatumise olukorrale. Olulist leevendust tõi alates novembrist kehtima hakanud lausuline kiirtestimine, mis võimaldas hoida haridus- ja noorsootöös avatuna. Olukorraga toimetulekuks ja tagajärgede leevendamiseks, sh õpilünkade tasandamiseks, on riik pakkunud õppeasutustele mitmekülgset tuge. Viimased aastad on kõigilt haridus- ja noortevaldkonna osapooltelt nõudnud uudseid lahendusi ja kiiret kohanemist – uute oskuste omandamist ning paindlikku toimetulekut muutuvate oludega. Kriis on olnud omamoodi arengukiirendiks, et katsetada paindlikke õppe- ja hindamise viise, võtta fookusesse õppija ning kujundada õppetööd ümber õppijast lähtuvaks – nii, nagu haridusvaldkonna arengukava ka ette näeb.

Olulise väljakutsena on lisandunud Ukraina kriis. **Ukrainast sõjapõgenikena tulnud õppijate haridustee jätkumiseks** tuleb pakkuda võimalusi õppimiseks nii alus- ja üldhariduses kui ka kutse- ja kõrghariduses, täienduskoolitustes, samuti osalemiseks huvihariduses, huvitegevuses ja noorsootöös. Samavõrd oluline on eesti keele õppimise võimaluste loomine kõigile sõjapõgenike vanusegruppidele.

Eesti keele kui teise keele oodatust madalam oskus (eriti põhikoolis) on endiselt märkimisväärne ja püsiv probleem. Eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksamite tulemused olid möödunud kevadel madalamad kui eelnenud kolmel aastal – 2021. aastal oli statsionaarse õppe keskmine tulemus 63,3%, varem on see jäänud 70% lähedale. See tähendab, et põhikoolilõpetajate hulk, kes ei oska eesti keelt iseseisva keelekasutaja tasemel, on kasvanud.

Viimastel aastatel pole õpetajate töötasu kasv suutnud kaasas käia üldise palgatõusuga. Kui 2020. a moodustas üldhariduskooli õpetajate brutokuupalk 112% Eesti keskmisest, siis 2021. a (1635 eurot) langes tasu tagasi 106%-ni Eesti keskmisest (1548 eurot), mis jääb oluliselt alla seatud eesmärgi. **Kutseõppeasutuste õpetajate keskmine palk** (1596 eurot) jääb omakorda üldhariduskoolide õpetajate

keskmisele palgale pisut alla ja ka selle suhe riigi keskmise palka on võrreldes eelmise aastaga langenud. Märkimisväärselt madalam on **lasteaiõpetajate keskmine töötasu** (1250 eurot), mis jääb märgatavalt alla munitsipaalkoolide õpetajate ja Eesti keskmise brutopalgaga. Õpetajate keskmise palga sihti - 120% Eesti keskmisest palgast, pole lisaressurssideta ja haridusvõrku korrastamata võimalik saavutada. Tervikuna on oluline kõikide haridus- ja noortevaldkonna töötajate väärtustamine, sest nii õpetajad, noortevaldkonna töötajad, tugispetsialistid, õppejõud jt panustavad igapäevaselt õppijate arengu toetamise ning potentsiaali avamise.

Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste noorte osakaal oli 2021. a 9,8% jäädes endiselt alla COVID-kriisi eelsete aastate tasemele. Näitaja sooline tasakaalustamatus on 2019. aastaga võrreldes veidi vähenenud, kuid murettekitav on just madala haridustasemega noorte naiste osakaalu kasv (võrreldes 2020. aastaga 1,3 protsendipunkti võrra). Endiselt on madala haridustasemega mitteõppivate meeste arv oluliselt suurem kui madala haridustasemega mitteõppivate naiste arv.

Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64-aastased) osakaal on aasta-aastalt vähehaaval, kuid järjekindlalt kasvanud – kui 2010. a oli erialase või kutsealase haridusega 68,3% 25–64-aastastest, siis 2020. aastal 74,1%, mis täidab 2021. a sihttaseme. On väga oluline suurendada eri- ja kutsealase haridusega inimeste osakaalu, et toetada inimeste liikumist tööturule ning luua eeldused edasiseks enesearendamiseks. Eriti haavatavad on põhi- või keskhariduseta inimesed, sest võrreldes kõigi 25–64-aastastega on nende töötuse määr suurem ja tööga hõivatuse määr madalam. Eri- või kutsealase haridusega inimeste osakaalu kasvatamiseks on oluline ennekõike **vähendada katkestamist** formaalhariduses ja suurendada täiskasvanute osalust kutse- ja kõrghariduses.

Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr langes oluliselt COVID-pandeemiast tingitud vähenenud kontaktõppe tõttu. Kui 2019. aastal osales elukestvas õppes 19,6% 25–64-aastastest elanikest, siis pärast kriisist tingitud langust (16,6%) taastus õppes osalemine 2021. a 18,4 protsendini. Viimase kümnendi jooksul on märgatavalt tõusnud põhihariduse või sellest madalama haridusega inimeste osalus õppes. Kui eelmise kümnendi alguses osales madala haridustasemega 25–64-aastastest elukestvas õppes vaid 1,9%, siis 2019. aastal juba 8,6%. 2021. aastal oli madala haridustasemega täiskasvanute osalus elukestvas õppes taas 8,6%, mis viitab taastumisele COVID-ist tingitud langusest (osalus 2020. a 6,5%). COVID-pandeemia sundis igat liiki õppetööd oluliselt ümber korraldama, paljud koolitused ja muud mitteformaalse õppe vormid jäid ära või lükkusid edasi. Osalusaktiivsust mõjutas 2021. aastal ka kontaktõppes osalemise eelduseks seatud COVID-tõendi nõue ja pandeemia tõttu muutunud majandusolukord, mis raskendas õppimiseks ressursside leidmist.

Teadmusmahuka ning suuremat lisandväärtust pakkuva majanduse konkurentsivõime suurendamisel on oluline, et **tööturul oleks piisavalt pädev ja oskuslik tööjõud**, kes tuleks toime tehnoloogiarikkas ja pidevalt arenevas keskkonnas ning kes oleks hõivatud **majanduse jaoks prioriteetsetes valdkondades** nagu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad läbi erinevate sektorite, tervisetehnoloogiad ning ressursside väärindamine (ehk nutika spetsialiseerumise kasvualad). Seetõttu on oluline seirata kui palju kõrgkoolilõpetajaid prioriteetsetesse majandusvaldkondadesse tööle suundub. **Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvualadele tööle suundunud kõrgkoolilõpetajate osakaalu** on seiratud alates 2018. aastast. Kolme aasta lõikes on kasvualadel rakendunute osakaal kõikidest hõivatutest kõikunud 12-13% ringis ning ulatus 2020. a 12,9%-ni (praktiliselt täites eesmärgiks seatud 13%-ga).

Noortevaldkonna olukorra hindamisel tuleb silmas pidada, et **noorte (7–26 a¹)** arv ja osakaal elanikkonnas väheneb. Noorte earühma osakaalu vähenemine võib mõjutada otseselt noorte võimalusi ja rolli ühiskonnas.

Viimasel kahel aastal on COVID-pandeemia oluliselt pärssinud noorte toimetulekut, võimalusi edukaks iseseisvumiseks, sotsialiseerumist ning vaimset tervist. Pandeemia teisel aastal mõjutasid huvihariduses, huvitegevuses ja noorsootöös osalemist endiselt viirusekriisist tulenevad piirangud, kuid noorte osalemisaktiivsus viiruse-eelse ajaga võrreldes taastus. Põhjuseks võib pidada uute oludega kohanemist, sh nii tegevuste ümberkujundamist pakkujate poolt, kuid ka noorte (ja lastevanemate) kohanemist ja

---

¹ Noorsootöö seadus defineerib noore kui 7–26-aastase füüsilise isiku

taastunud valmisolekut tegevustest osa võtta. Noorte vaimne tervis on saanud kriisis tõsiselt kannatada. Seetõttu on arendavate, toetavate ja positiivseid sotsiaalseid kontakte võimaldavate tegevuste tagamine kõigile noortele kõigis Eesti piirkondades jätkuvalt möödapääsmatult vajalik.

Noorte, sh vähemate võimalustega ja tõrjutusriskis noorte toetamine on järgnevatel aastatel endiselt ääretult oluline. Ühelt poolt on noorte võimalused ühiskonnaelu korraldamisse panustamiseks paranenud, kuid teisalt on viimaste aastate muutlikud olud oluliselt pärssinud noorte sujuvat iseseisvumist.

Olulisemad programmi (arendus)tegevused 2023-2026 aastal:

Kvaliteetne eestikeelne haridus

- **Viiakse ellu eestikeelse hariduse tegevuskava**, et anda kõigile võrdsed võimalused jätkata õpinguid järgmisel haridustasemel ning osaleda ühiskonna- ja tööelus. **Eestikeelsele haridusele ülemineku ettevalmistamiseks ja toetamiseks on alates 2023. a riigieelarvest ette nähtud 41 mln eurot**, millest 15 mln euroga kaetakse juba käimasolevaid tegevusi ja nende laiendamist, ning 26,1 mln euro eest algatatakse uusi tegevusi, mis panustavad eestikeelsele haridusele üleminekusse.
- Soodustamaks üleminekut eestikeelsele haridusele töötatakse välja koolide ning kohalike omavalitsuste nõustamis- ja arendustoekorraldus ning laiendatakse järelevalve tegevusi.
- Toetatakse rohkemate õpetajate ja tugispetsialistide kooli tööle asumist Ida-Virumaal **suurendatakse lähtetoetusi** ning alates 2023. a kehtestatakse eesti keeles õpetavatele **õpetajatele 1,5-kordne ning lasteaia õpetajatele 1,3-kordne palgalisa koefitsient. Üleminek eestikeelsele haridusele algab lasteaedades ning 1. ja 4. klassis 2024. aastal.** Koalitsioonileppe järgi on eestikeelsele õppele üle mindud 2030. aastaks.
- Soodustamaks õpetajate järelkasvu ning õpetajate professionaalset arengut **suurendatakse õpetaja eriala õppekohtade arvu, luuakse sihtstipendium** eesti keele kui teise keele õpetaja õppekaval õppivale üliõpilastele ja eesti keeles ainet õpetavatele õpetajatele, töötatakse välja mikrograadid ning viiakse ellu täienduskoolitusi.
- Rakendatakse uut keeleõppetoetuse mudelit, et soodustada eestikeelsele õppele üleminekut eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolis. Toetatakse eesti keelest erineva emakeelega õpilasi eesti keele omandamisel, kooliealiste uussisserändajate keeleõpet ning nende kohanemist põhikoolis. Jätkub keeleõppe programm „Professionaalne eestikeelne õpetaja põhikoolis ja koolieelses lasteasutuses“, mille eesmärk on tagada üldhariduses kõigile lastele võrdsed võimalused ja eesti keele oskus tasemel, mis on vajalik põhihariduse omandamiseks.

Haridus- ja noortevaldkonna professionaalide järelkasv ja jätkusuutlikkus

- Senisest enam pööratakse tähelepanu **haridus- ja noortevaldkonna töötajate professionaalsele arengule, paindlikule täiendusõppele, järelkasvu tagamisele ning atraktiivse karjäärimudeli kujundamisele.** Selleks luuakse valdkondadele ühine professionaalide väärtustamise ja atraktiivsuse kasvu kontseptsioon, kutsutakse ellu Õpetajate Akadeemia, uuendatakse täiendusõppe kontseptsioon ning luuakse õpetajate kutsetasemetel põhinev karjäärimudel ja kasutuselevõtu toetamise plaan.
- **Väärtustamaks õpetaja ametit tõstetakse 2023. a õpetajate palga alammäära 23,9% - 1412 eurolt 1749 euroni** ning sellele lisatakse diferentseerimise fond 17,1%, mis võimaldab koolijuhtidel õpetajate töö- ja palgakorraldust paindlikumalt reguleerida. **Õpetaja arvestuslik keskmine palk** ületab esmakordselt 2000 euro piiri, tõustes 1653 eurolt **2048 euroni.** Kokku eraldatakse täiendavateks palgavahenditeks 106,6 miljonit eurot. Jätkub toetus kohalikele omavalitsustele, et motiveerida neid hoidma lasteaiaõpetajate palka 90% ning magistrakraadiga õpetajatel 100% üldhariduse õpetaja palga alammäära tasemel.
- Jätkatakse tegevustega haridusasutuste juhtimiskvaliteedi tõstmiseks. Selleks **luuakse haridusjuhtide karjäärimudel**, mis hõlmab nii juhtide tähtjaliste töölepingute rakendamise, värbamise, hindamise ja tagasisidestamise põhimõtted. Karjäärimudeli baasil uuendatakse ka juhtide kompetentsimudel ning töötatakse välja vastavad õigusaktid.
- **Tagamaks õppejõududele konkurentsivõimelised töötasud ning arendamaks kõrghariduse kvaliteeti suurendatakse 2022. aastal kõrghariduse rahastamist 10 miljoni euro võrra ning**

alates 2023. aastast täiendavalt 15% võrra aastas. Eelarvekokkulepped võimaldavad sõlmida riigil avalik-õiguslike ülikoolidega uued halduslepingud, milles täpsustatakse eestikeelse õppe tagamise ning eesti keeles õpetavate akadeemiliste töötajate järelkasvu põhimõtteid. Lepingutes on olulisel kohal ka spetsialistide ettevalmistamise suurendamine riigile prioriteetsetel erialadel, kus tööturul on kõige suurem puudus kvalifitseeritud tööjõust.

- Tagamaks **kutseõppe kvaliteeti ja jätkusuutlikkust** rakendatakse kutseõpet korraldavate õppeasutuste tulemusrahastamine

Teaduspõhine haridussüsteemi väljakutsete lahendamine ja paindlik haridussüsteem

- **Ukraina sõjapõgenike koolikohustuse täitmiseks ja õpiteekonna jätkumiseks alustab 2022/23. õppeaastal Tõnismäe Riigigümnaasiumi osana Vabaduse Kool.** Koolis rakendatakse eesti riiklikku õppekava nii põhikooli- kui gümnaasiumitasemel ning õpitakse vähemalt 60% ulatuses eesti keeles. Õppijatel on võimalik õppida kuni 40% oma emakeeles, et säilitada nende side ukraina keele ja kultuuriga.
- **Haridusvaldkonnas COVID-19 kriisist väljumisplaani raames** kavandatakse ja viiakse ellu erinevaid meetmeid kriisiaegse distantsõppe tagajärjel tekkinud **õpilünkade tasandamiseks ja õpetajate töökoormuse leevendamiseks.** Fookuses on haridustöötajate vaimset tervist toetavad tegevused.
- Töötatakse välja ning rakendatakse **alushariduse ja lapsehoiu seadus ning alushariduse riiklik õppekava.**
- Alustatakse **ühtse keskhariduse ja uue põhihariduse kontseptsiooni loomist** lõimides sinna üld- ja kutsekeskharidus, formaalse ja mitteformaalse hariduse, noorsootöö, HEV õpilaste ja andekate arendamise teemad. Juurutatakse **õppe personaliseerimist** ning **lõimitakse eri haridustasemetega ja -liikide õpitegevusi** kasutades selleks õpiraja taristu teenuseid.
- Alustatakse uue **kutsehariduse seaduse väljatöötamist**, mis on kooskõlas kavandatava ühtse keskhariduse kontseptsiooni ja kutsete süsteemi reformiga ning asendaks kehtiva kutseõppeasutuse seaduse.
- **Laste ja noorte vaimse ja füüsilise tervise probleemide ennetamiseks** toetatakse tegevusi nii haridus- kui noorsootöösasutustes kui nende väliselt. Rakendatakse uut liikumisõpetuse põhimõtetest lähtuvat kehalise kasvatuse ainekava ning vaimset tervist toetavaid lahendusi.
- **Kohalikke omavalitsusi toetatakse koolivõrgu korrastamisel** nii sisuliselt (oskusteave, nõustamine, andmed) kui ka rahaliselt kestliku kahanemise, energiatõhususe suurendamise põhimõtetel ja ligipääsetavuse tagamisel. Aastatel 2023-2026 luuakse 8 uut riigigümnaasiumi ning võetakse riigi pidamisele eestikeelse õppe tegevuskavas väljatoodud Ida-Virumaa põhikoolid. Aastaks 2026 tegutseb **26 riigigümnaasiumi** sh igas maakonnas vähemalt üks riigigümnaasium, et tagada kõrge tasemega valikuterohke gümnaasiumiharidus kõigis Eesti maakondades.
- Koostöös Sotsiaalministeeriumiga valmistatakse ette **erivajadustega laste tugisüsteemi reform**, et lihtsustada ja kiirendada abi kättesaadavust ning tõhustada abivajaduse varajast märkamist.
- Uuendatakse üld-, kõrg-, täiskasvanuhariduse ja noorsootöö **kvaliteedi edendamise süsteeme ja hindamismudeleid** ning luuakse eraldi arendusprogramm üldhariduskoolidele, kel on raskusi õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmisel.
- **Noorte riskikäitumise vähendamiseks** ja tõrjutusriski ennetamiseks parandatakse noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse piirkondliku kättesaadavust, mobiilset noorsootööd ja noorte kaasamist. Töötatakse välja teenused riskinoortele nende kodanikuühiskonda kaasamiseks.

Hariduse ja teadussüsteemi kooskõla suurendamine ühiskonna vajadustega

- Viiakse läbi **kutsesüsteemi reform** (sh oskuste klassifikaator ja kataloog, uuendatud oskusprofiilid, kutsestandardid ja õigusraamistik), **uuendatakse OSKA metoodikat** ning alustatakse **enesehindamise keskkonna** loomist eesmärgiga välja selgitada ühiskonna ootused õppijate ja töötajate oskustele ning toetada nende kompetentsuse hindamist ja ametlikku tunnustamist.
- Alustatakse **kutseseaduse ajakohastamist**, et luua uuenenud kutsesüsteemile õiguslik alus, uuendada kvalifikatsiooniraamistik ning rakendada mikrokvalifikatsioone kutsesüsteemis.
- Doktoriõppe efektiivsuse tõstmiseks viiakse ellu **doktoriõppe reform doktorantidest nooremteadurite kujundamiseks**. Toetatakse doktoriõppe koostöö ja kvaliteedi kasvatamise tegevusi.
- Pakutakse vastavalt OSKA soovitudele **täiendus- ja ümberõppe kursuseid täiskasvanutele**, suunates tegevusi prioriteetsete sihtgruppidega ilma piisava kvalifikatsioonita ning aegunud oskustega täiskasvanutele. **Laiendatakse töökohapõhise õppe pakkumist**, toetatakse **täiskasvanute naasmist tasemeõppesse** ning **noorte sisenemist tööturule**.
- Pööratakse tähelepanu **tootmise, tehnika, tehnoloogia ning IT-valdkonna arenguks** vajalike teadmise ja oskuste arendamisele. Toetatakse **digi- ja rohepöördeks vajalike oskuste** arendamist läbi kutse- ja kõrghariduse tegevuste ning ettevõtete digipöördeks vajalike täiskasvanute digioskuste arendamise.
- Jätkatakse tegevusi **mikrokvalifikatsioonide** väljatöötamiseks ja rakendamiseks, mis toetab õppe paindlikumat korraldamist kõrg- ja kutsehariduses, kutsesüsteemis ning täiendkoolituses ning arendatakse täiskasvanud õppija mitteformaalse õppe e-tunnistuste süsteemi.

Programmi mõõdikud²

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2021)	2022	2023	2024	2025	2026	2035
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%)							
mehed	12	12,5	12,5	12,0	11,5	11,5	9
naised	7,6	6,8	6,7	6,6	6,5	6,5	6
kokku	9,8	9,7	9,6	9,3	9,0	9	7,5
<i>Allikas: Eurostat</i>							
Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64-aastaste) osakaal (%)	73,5	74	74,5	75	75,5	75,5	80
<i>Allikas: Statistikaamet</i>							
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr (%)							
Formaal- ja mitteformaalõppes	18,4	>20	>20	>20	>20	20,5	25
Informaalõppes	-	Uus mõõdik, metoodika väljatöötatud, mõõtmist alustatakse 2023. a					
<i>Allikas: Eesti tööjõu uuring (Statistikaamet) (nelja nädala metoodika)</i>							
Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvuvaladel rakendunute osakaal kõigist hõivatutest (%)*	12,9 (2020)	13	14	14	15	15,5	20
<i>Allikas: Uuring Edukus tööturul</i>							
Ennastjuhtiv õppija		Uus mõõdik, metoodika töötatakse välja					
Tiip tasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%), sh	(2018)						
funktsionaalne lugemisoskus	13,9	15,4	-	-	16,3	-	20
matemaatiline kirjaoskus	15,5	17,0	-	-	18,6	-	25
loodusteaduslik kirjaoskus	12,2	13,7	-	-	14,9	-	20
<i>Allikas: PISA</i>							
Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga (%)							
koolieelse lasteasutuse õpetaja	81	hoida taset suhtena Eesti keskmis esse palka	hoida taset suhtena Eesti keskmis esse palka	hoida taset suhtena Eesti keskmis esse palka	hoida taset suhtena Eesti keskmis esse palka	hoida taset suhtena Eesti keskmis esse palka	100
üldhariduskooli õpetaja	106	111	120	120	120	120	120
kutseõppeasutuse õpetaja	103	111	120	120	120	120	120
<i>Allikas: Saldoandmik/EHIS/Statistikaamet</i>							
Noorte usaldus riigi vastu	56 (2016)	60	-	-	-	-	70
<i>Allikas: ICCS</i>							

*2019.aasta lõpetajad aastal 2020, kõrghariduse I ja II aste.

² Indikaatorite sihttasemeid aastateks 2022–2025 ei muudeta 2020. ja 2021. a andmete põhjal võimalike COVID-19 mõjude tõttu. Vajalikud muudatused sihttasemes vaadatakse üle aastatel 2022–2023.

Meede 1. Õpivõimalused ja hariduse korraldus

Eesmärk: Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemetega ja -liikide vahel.

Meetmesse on koondatud tegevused õppeasutuste võrgu arendamiseks ja taristu tagamiseks, et haridus oleks kättesaadav eri sihtrühmadele ja õppekeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust. Samuti tagatakse meetme raames **paindlikud õpivõimalused erinevatel haridusastmetel, kvaliteetse hariduse kättesaadavus ja toetatud õpe**, et vähendada õppest väljalangemist ja katkestamist ning rakendada maksimaalselt iga inimese potentsiaali. Õpivõimaluste mitmekesistamiseks, hariduse kvaliteedi tõstmiseks ning eesti keele ja kultuuri laiemaks tutvustamiseks **edendatakse rahvusvahelistumist ja õpirännet**.

Meetme mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2021)	2022	2023	2024	2025	2026*	2035
3aastaste kuni kooliealiste laste osakaal, kes on käinud koolieelses lasteasutuses (%) <i>Allikas: EHIS</i>	91,2	92	92	92,5	92,5		95
Vähemalt keskkaridusega 20–24 a osakaal (%) <i>Allikas: Eurostat</i>	85,9	85,2	85,4	85,6	85,8		90
Kolmanda taseme haridusega 25–34 a osakaal (%) <i>Allikas: Eesti tööjõu-uuring</i>	43,2	>40	>40	>40	>40		45
Eestist väljaminevas lühiajalises õpirändes osalenud kutseõppe lõpetanute osakaal(%) <i>Allikas: EHIS</i>	Uus mõõdik, esimesed andmed selguvad 2023. a, siis seatakse ka sihttasemed.						
Eestist väljaminevas lühiajalises õpirändes osalenud bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetanute osakaal (%) <i>Allikas: EHIS</i>	8,3 (2020)	8,5	9,0	9,3	9,5		15

*2026. a sihttasemed on ülevaatomisel

Tegevus 1.1. Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine

Tegevus toetab põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist, riigigümnaasiumide loomist, haridustaristu optimeerimist ning energiatõhususe suurendamist, õppekeskkonna nüüdisajastamist, kaasava hariduse põhimõtete rakendamist, hariduse kättesaadavuse parandamist ja haridusasutuste vahelise koostöö suurendamist. Korrastatakse tuge vajavate õpilaste koolide võrk, parandatakse õppetingimusi ja teenuste kättesaadavust. Kohalikud omavalitsused saavad kaasava hariduse põhimõtete rakendamisel toetust, mis on suunatud mistahes erivajadusega inimese tavapärasel õppe- ja noorsootöös osalemise toetamisele ning osalemise suurendamisele läbi õppekeskkonna parendamise.

Möödik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Demograafiliste muutustega arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv koolivõrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades</i>							
Gümnaasiumiastmega koolide arv (tk) <i>Allikas: EHIS</i>	158	158	-	-	<100	<100	Täpsustamisel
Haridusvaldkonna pinnakasutus (m ²) <i>Allikas: EHIS</i>	3,4 mln (2019)	Ei mõõdetud	-	3 mln	-	-	Täpsustamisel
Riigigümnaasiumide arv, tk <i>Allikas: EHIS</i>	16	18	21	24	26	26	26

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 1.1. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Koolivõrgu korrastamine (sh riigigümnaasiumid, põhikoolid, HEV koolid)				
<i>Tulemus: Aastaks 2026 tegutseb 26 riigigümnaasiumi, sh igas maakonnas vähemalt üks riigigümnaasium (ca 11 000 õppekohta sõltuvalt kokkulepetest Harjumaa omavalitsustega, sh Tallinna linnaga, ning ehitusturu olukorrast). Ümberkorraldusse haaratud põhikoolid on funktsionaalsed, kaasaegsed ja efektiivsed. Kaasajastatud on vähemalt 160 000 m².</i>				
- Investeeringud arengutõuget vajavate piirkondade põhikoolivõrgu korrastamiseks				
<i>Tulemus: Investeeringud võimaldavad ümber korraldada ja optimeerida põhihariduse pakkumist ning leevendada ennetavalt demograafiliste muutuste mõju väheneva ja vananeva elanikkonnaga piirkondades, keskendudes hariduse kvaliteedile ja kättesaadavusele ning koostööle hariduskeskustega.</i>				
- Kaasava hariduse edendamiseks koolide ja noorsootöösutuste õppekeskkonna parendamine				
<i>Tulemus: Õppeasutused on toetatud tuge vajavate õppijate kaasamiseks. Üldhariduskoolides, kutseõppe- ja noorsootöösutustes on tehtud investeeringud, haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna teenused on integreeritud avalike teenuste ja sotsiaalse infrastruktuuri arendamisel.</i>				
- Kutseõppeasutuste taristu nüüdisajastamine				
<i>Tulemus: Tehtavad investeeringud on kooskõlas üldise kutseõppeasutuste võrgu kava arengutega.</i>				
- Hariduskeskuste piloodid ja rakendamine				
<i>Tulemus: Investeeringud toetavad haridusasutuste, sh kutseõppeasutuste, üldhariduskoolide, mitteformaalse õppe pakujate ja ka kõrgharidusasutuste (nt ülikoolide piirkondlikud kolledžid) ning noorsootöösutuste tihedamat koostööd, tagades regiooni vajadustele vastava õppe läbiviimiseks ühise taristu ja nn ühe ukse poliitika elluviimise.</i>				
KOKKU INVESTEERINGUD	81 848	13 481	13 607	27 496
KOKKU KULUD	67 232	30 582	41 925	56 675

Tegevus 1.2. Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele

Tegevus hõlmab üldhariduses kolme haridustaset: alus-, põhi- ja üldkeskharidust ning kutseharidust.

Ligipääsu tagamiseks kvaliteetsele **üldharidusele** antakse haridustoetust munitsipaal- ja erakoolide pidajatele, tagatakse vajalikud õppekohad riigi koolides ning toetatakse IBO õppekavade rakendamist ja Euroopa Kooli arengut.

Eelpool nimetatud haridustoetuse all peetakse silmas ka läbi kohalike omavalitsuste (KOV) toetusfondi eraldatavat toetust (380 mln eurot), mis panustab otseselt tegevuse eesmärkidesse, kuid mida kajastatakse riigieelarves Vabariigi Valitsuse all ja mis seetõttu käesoleva programmi eelarves ei sisaldu. Koguulatuses katavad KOV-id oma üldharidusega seotud kulusid riigist saadava toetuse, maksutulude ja muude tulude arvelt.

Kutsehariduses kavandatakse õppes osalemise kasvu ning lõpetajate oskuste tööturu vajadustele vastavuse tagamiseks kutseõppe koolitusmahud ja õppekavarühmade üleriigiline optimaalne jaotus, tagatakse vajalikud õppekohad ja õppijate toimetulekut toetavad meetmed, kaasajastatakse õppekeskkonda.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Luua tingimused koolikohustuse täitmiseks, tagada ligipääs üldharidusele ja vähendada väljalangevust ja õppetöö katkestamist. Luua Eesti elanikkonnale nende vajadustele ja võimetele vastavad kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega kutseõppevõimalused, mis vastavad tööturu arenguvajadustele.</i>							
Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%): kokku/ poisid/ tüdrukud <i>Allikas: EHIS</i>	0,2/ 0,3/ 0,1	0,25/ 0,3/ 0,2	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	
Gümnaasiumist väljalangejate määr 1. õppeaastal (%) <i>Allikas: EHIS</i>	0,7	0,9	<1,0	<1,0	<1,0	<1,0	
Kutseõppest väljalangejate määr kutsekeskhariduse 1. õppeaastal (%) <i>Allikas: EHIS</i>	9,4	8,9	<11	<11	<11	<11	
Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist <i>Allikas: EHIS</i>	82,1	81,9	82	82	82	83	
Kutsehariduse** omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%) <i>Allikas: EHIS</i>	22,4	22,3	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	

*2026. a sihttasemed on ülevaatomisel

**Kutsehariduse all mõistetakse ainult tasemeõppes saadud kutseharidust.

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 1.2. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub				
Üldhariduses:				
- Haridustoetuste tagamine munitsipaal- ja erakoolidele ning õppekohad riigi koolides				
<i>Tulemus: Igale õpilasele on tagatud juurdepääs kvaliteetsele kodulähedasele põhiharidusele ning mitmeid valikuvõimalusi pakkuvale kodumaakonnas asuvale gümnaasiumiharidusele. Väljalangevus ja katkestamine üldhariduses on vähenenud. Õpetajate töötasu on vastavuses töö keerukuse ja vastutuse ulatusega, mis tagab koolis töötamise muutumise arvestatavaks valikuks parimatele.</i>				
- IBO õppekavade rakendamise ja Tallinna Euroopa Kooli arengu toetamine				
<i>Tulemus: Rahvusvaheliselt tunnustatud õppekavade rakendamine toetab riigi erinevate valdkondade rahvusvahelistumisega ja rahvusvahelise koostööga seotud tegevusi.</i>				
Kutsehariduses:				
- Kutseõppe koolitusmahude kavandamine, õppekohtade tagamine ja õpilaste toimetulekut toetavad meetmed				

Tulemus: Tasuta õppekohad tagavad kutseharidusele ligipääsu. Koolitusmaht on optimaalne ja kooskõlas OSKA raportite soovitusetega. Rahastamismudel toetab kutsehariduse eesmärkide saavutamist, sh kaasava hariduse põhimõtete arvestamist õppetöö korraldamisel koolides³. Kutseõppeasutused arvestavad võrdse kohtlemise põhimõtet ja erinevate sihtrühmade vajadusi, sh eesti keelest erineva kodukeelega õpilased, uusimmigrandid ja tagasipöördunud, haridusliku erivajadusega õpilased. Väheneb kutseõppe katkestamine, sealhulgas majanduslikel põhjustel.

- Kutseõppeasutuste õppekavarühmade üleriigilise jaotuse optimeerimine ja õppekeskkonna kaasajastamine

Tulemus: Kutseõppeasutuste ja õppekavarühmade jaotus on optimaalne ning õppebaaside riskasutus tagab erinevate piirkondade tööandjatele vajaliku tööjõu koolitamise. Pindade ja tehnoloogiliste seadmete kasutus on optimaalne, kutseõppeasutustes on ajakohane sisseseade ja võimekus toetada õppevaldkondade ja piirkonna arenguid.

KOKKU KULUD	315 811	313 618	313 690	314 384
AMORTISATSIOON	10 621	10 621	10 621	10 621
FINANTSEERIMISTEHINGUD	-11	-7	0	0
KOKKU INVESTEERINGUD	615	564	470	464

³ Kaasava hariduse ja võrdse kohtlemise põhimõtete arvestamine koolide igapäevatoos on kutsehariduse rahastamismudeli üheks komponendiks ja seetõttu kajastub õpilaste toetamine koolides käesolevas tegevuses. Süsteemsed arendused riigi tasandil nii kaasava hariduse paremaks rakendumiseks kui ka muude sihtrühmade toetamiseks kajastatakse tegevuses 2.2. (sh haridustasemetel-ülene lähenemine).

Tegevus 1.3. Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele

Tegevuse raames toetatakse kõrgharidusõppe läbiviimist ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides (tegevustoetus), tagatakse õppija toimetulekut ja õppe tulemuslikkust toetavad teenused ja toetused, juurutatakse õppijakeskset õpikäsitust, toetatakse kõrgharidusõppe kvaliteeti, tagatakse õppejõudude järelkasv, toetades nende arengut ja suurendades enesetäiendamise võimalusi.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			Sihttase				
Eesmärk: tagada igale motiveeritud ja võimekale üliõpilaskandidaadile ligipääs kvaliteetsele, paindlikule ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavale kõrgharidusõppele.							
Kõrgharidusõppest väljalangejate määr (kõrghariduse 1. astme õpingute esimesel aastal) (%) <i>Allikas: EHIS</i>	15,2	14,5	16,4	16,2	16,0	16,0	
Doktorikraadi kaitsmistest arv õppeaastas <i>Allikas: EHIS</i>	221	222	300	300	300	300	
Nominaalajaga lõpetanute osakaal kõrghariduses (%)** <i>Allikas: EHIS</i>	52,3	55	53,2	53,6	54,0	54,5	
Osakaal vilistlastest, kes on rahul õppejõudude ning õpetamise ja juhendamise (%) *** <i>Allikas: vilistlaste uuring</i>	79,6 (2019)	-	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

**Nominaalageer +1 on arvestatud nende õppekavade puhul, mille nominaalkestus on väiksem kui 4 aastat, nominaalageer+2 on arvestatud nende õppekavade puhul, mille nominaalkestus on vähemalt 4 aastat. Arvesse on võetud 1. ja 2. astme õppekavad.

*** Allikas: Vilistlaste uuring (Rahulolevate vilistlaste osakaal väljendub vastusevariantides "pigem nõustun" ja "nõustun täiesti")

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 1.3. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Kõrgharidusõppe läbiviimise rahastamine ning rahastamis- ja juhtimissüsteemi arendamine				
<i>Tulemus:</i> Tegevustoetuse eraldamisega on tagatud kõrgharidusõppe ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides. Rahastamise maht ja mudel toetab kõrghariduse kvaliteediesmärkide saavutamist ning võimaldab pakkuda piisavas ulatuses kõrgharidusõppet, sh pöörates tähelepanu õppekohtade arvu suurendamisele suurema tööjõuvajadusega valdkondades nagu haridus (õpetajakoolitus, eripedagoogid, logopeedid, koolipsühholoogide) IKT, tehnika, tootmine ja ehitus, tervishoid. Kõrgkoolide vastutusvaldkonnad on selged, paraneb koostöö ning kõrghariduse kvaliteet. Kõrgkoolide juhtimis- ja töökorraldus on tõhus.				
- Õppija toimetulekut ja õppe tulemuslikkust toetavate teenuste ja toetuste tagamine				
<i>Tulemus:</i> Tagatud on toetuse saamise võimalus üliõpilaste majandusliku toimetuleku parandamiseks, erivajadustest tulenevate vajaduste rahuldamiseks ja heade õpitulemuste väärtustamiseks, suureneb kõrghariduse ligipääsetavus eemalejäämise riskis olevate noorte hulgas. Eesti keelest erineva emakeelega üliõpilastele on loodud parem ligipääs eestikeelsele kõrgharidusele ⁴ . Paranevad võimalused osaleda elukestvas õppes, sh kõrgharidusõppes. VÕTA süsteem toetab kõrgharidusõppes osalemist.				
- Nüüdisaegse õpikäsituse juurutamine, sh hindamis põhimõtete arendamine⁵				
<i>Tulemus:</i> Õppijate tagasiside on süsteemne osa õppe kvaliteedi arendamisel. Väheneb katkestamise määr.				
- Õppejõudude arengu väärtustamine ja doktoriõppe tulemuslikkuse toetamine akadeemilise järelkasvu tagamiseks, sh doktoranditoetus. Alates 2022/23. õppeaastast kujundatakse doktoranditoetus ümber nooremteadurite palgaks.				
<i>Tulemus:</i> Pädevad õppejõud tagavad õppe kõrge kvaliteedi. Eestikeelse akadeemilise järelkasvu tagamiseks ja doktoriõppe lõpetajate arvu suurendamiseks toetatakse doktoriõppe efektiivsuse kasvu. Väheneb majanduslik surve doktoriõppe kõrvalt täiskoormusega töötamiseks ja paraneb lõpetamise määr. Toetatakse doktorikoolide tegevust sh valdkondadeülest ja ülikoolidevahelist tegevust.				
KOKKU KULUD	236 926	266 008	298 023	336 034
AMORTISATSIOON	2 634	2 634	2 634	2 634
FINANTSEERIMISTEHINGUD	259	253	253	253
KOKKU INVESTEERINGUD	692	695	695	695

⁴ Rahastamine tegevustoetuse raames.

⁵ Rahastamine tegevustoetuse raames.

Tegevus 1.4. Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine

Kvalifikatsiooni tõstmiseks ja võtmepädevuste arendamiseks pakutakse täiendus- ja ümberõppevõimalusi (koolituste rahastamise otsused lähtuvad OSKA soovitudest) ning arendatakse mitteformaalõppe kvaliteeti. Toimuvad tegevused haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomiseks formaalharidusse ning arendatakse VÕTA süsteemi. Toetatakse täiskasvanuhariduse osapoolte võrgustikutööd ja täiskasvanute teadlikkuse tõstmist elukestvast õppes ning õppimisvõimalustest.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Paranenud on täiskasvanute ligipääs õppija huvidest ja võimetest lähtuvale, tema arengut toetavale ja tööturu vajadustega arvestavale kvaliteetsele mitteformaalsele õppele. Koostöövormid on parandanud täiskasvanute teadlikkust elukestvast õppes ja õppimisvõimalustest</i>							
25–64-aastaste madala haridustasemega täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr (%)*	6,5	8,6	>9,0	>9,0	>9,0	>9,0	Täpsustamisel
<i>Allikas: Statistikaamet</i>							
19 a ja vanemate mittestatsionaarses üldharidusõppes õppijate arv**	3698	3595	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset	Täpsustamisel
<i>Allikas: EHIS</i>							
Õppetööst väljalangevuse määr mittestatsionaarses üldharidusõppes (%)***	28	30	30	30	30	30	Täpsustamisel
<i>Allikas: EHIS</i>							
25+ õppijate osakaal kutseharidusõppes (% kõikidest õppijatest)	42,4	41,1	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset	Täpsustamisel
<i>Allikas: EHIS</i>							
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr viimase 12 kuu jooksul (%)	(2016)						
Formaal- ja mitteformaalõppes****	33,9	-	-	-	39	-	43,0
Informaalõppes*****		59,6	-	-	täpsustamisel	-	täpsustamisel
<i>Allikas: Eesti Tööjõu Uuring (Statistikaamet)</i>							

* Eesti Statistikaameti andmed. Mõõdiku arvutamisel lähtutakse Eesti tööjõu-uuringust ning see kajastab küsitlusele eelnenud nelja viimase nädala jooksul tasemehariduses või koolitusel osalenute osatähtsust 25–64-aastaste hulgas. Madala haridustaseme all mõistetakse põhiharidusega või sellest madalama haridusega inimesi (ISCED 0-2).

** Oluline on õppesse tagasi tuua eelneva haridustee katkestanud õppijad.

***Arvesse on võetud kõik mittestatsionaarse õppe õppevormid gümnaasiumiastmes

**** Euroopa Komisjoni meetodika, indikaator hõlmab endas formaal- ja mitteformaalõpet, va juhendatud töökohapõhine õpe

*****Arvesse on võetud õppimist pereliikmelt, sõbralt või kolleegilt, trükimaterjalide abil, elektroonilise seadme vahendusel, giidiga ekskursioonidel, õppekeskustes.

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 1.4 rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Täienduskoolituse paindlikkuse arendamine ning õppimisvõimaluste loomine				
<i>Tulemus: Töötavatele täiskasvanutele on pakutud täiendus- ja ümberõpet, mis arvestavad OSKA prognoose, regionaalseid vajadusi ning eripärasid. Vähemalt 64 000 täiskasvanut on parandanud oma tööalaste kompetentside ja/või võtmepädevuste taset. Parandatud on koolitusasutuste võimekust nii üldpädevuste, rohe- ja digioskuste ning erialaoskuste koolitamisel ja integreerimisel. Lisaks on arendatud täiskasvanutele pakutavaid e-õppe võimalusi. Töötajate IT-oskuste parandamiseks ning kaasaegsete IT-oskusega töötajate puuduse leevendamiseks on kutsutud ellu tulevikuperspektiive arvestava sisu ja kaasaegse õppekorraldusega täiskasvanute täiendus-, ümber- ja tasemeõppe programmid, kus osaleb kokku vähemalt 2000 inimest. Rohetehnoloogiate kasutuselevõtu soodustamiseks on kõrg- ja kutsehariduses ajakohastatud tasemeõppe programmide sisu ning pakutud täiendus- ja ümberõpet vähemalt 2830 inimesele.</i>				
- Täienduskoolituse kvaliteedi arendamine				
<i>Tulemus: Täienduskoolitusasutused järgivad täiskasvanute koolituse seaduse ning täienduskoolituse standardi nõudeid. Täienduskoolituste kvaliteedi arendamiseks on välja töötatud kvaliteedi hindamise süsteem. Arendatud on täienduskoolituse kvaliteedi juhtimise raamistikku ja kvaliteedisüsteemi, välja on töötatud tingimused ja protseduurid kvaliteedi tunnustamiseks ning läbi viidud koolituste pakujate kvaliteedihindamisi. Täiskasvanute koolitajate professionaalsuse arendamine parandab</i>				

täiskasvanute koolituse kvaliteeti. Valminud on rahvusvaheliselt võrreldav täiskasvanute oskuste andmebaas ning PIAAC uuringu esmane aruanne.

-Mikro kvalifikatsioonide rakendamise toetamine

Tulemus: Loodud on põhimõtted ja kriteeriumid mikro kvalifikatsioonide väljatöötamiseks, tunnustamiseks ning rakendamiseks, et paremini siduda täiendus- ja ümberõpe tuleviku oskuste vajadustega ning luua õppijatele võimalused tema vajadustele ja võimetele vastava, väiksematest osadest koosneva hariduse omandamiseks.

Täiskasvanute täienduskoolituse e-tunnistuste süsteemi arenduste esimesed etapid on ellu viidud, mis on sisendiks täiskasvanud õppija oskuste digiloo loomiseks. Paindlike õpiteede toetamiseks on tõhustatud VÕTA kasutamise võimalusi haridus- ja kutsesüsteemis.

- Teadlikkuse tõstmine elukestvast õppest ja õppimisvõimalustest, täiskasvanuhariduse osapoolte koostöö arendamine

Tulemus: Täiskasvanuhariduse populariseerimistegevused ja organisatsioonide vaheline koostöö tõstavad valdkonna märgatavust. Toetatud on piirkondlikku võrgustikutööd, suurendatud kolmanda sektori, sotsiaalsete partnerite, KOVide ning tööandjate rolli õppimise ja enesetäiendamise populariseerimisel. Paranenud on info kättesaadavust täiskasvanute õppimisvõimalustest, eriti mitteformaalse õppe osas, ning inimeste teadlikkus elukestva õppe vajalikkusest ja võimalustest.

- Madalama haridustasemega täiskasvanute tagasitoomine tasemeõppesse

Tulemus: Pidurdub õppijate langus üldhariduse mittestatsionaarses õppes, suureneb täiskasvanud õppijate osakaal kutseõppeasutustes ja kõrgkoolides. Täiskasvanutele (sh HEV õppijatele) on loodud võimalusi ligipääsuks tasemeõppele.

Täiskasvanutele põhi- ja keskharidust pakkuvaid õppeasutusi on toetatud arendustegevuste elluviimisel ning õppe paindlikumaks muutmisel. Haridusasutusi on toetatud kvaliteetse ja kaasaegse õppe pakumisel, arendatud on e-õppe võimalusi, integreeritud üldharidusõpet ja kutseoskuseid. Madalate ja aegunud oskustega täiskasvanuid on toetatud õpitee jätkamisel mittestatsionaarses tasemeõppes.

KOKKU KULUD	15 189	14 257	16 530	17 034
--------------------	--------	--------	--------	--------

Tegevus 1.5. Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine

Tegevuse raames panustatakse hariduse rahvusvahelistumisse, sh tegeletakse rahvusvahelise haridusturundusega, arendatakse kutsehariduses ja kõrghariduses rahvusvahelist koostööd, toetatakse kõrghariduse rahvusvahelise atraktiivsuse suurendamist, pakutakse õpirände soodustamiseks stipendiumiprogramme ning korraldatakse välisriigi hariduskvalifikatsioonide hindamine, haridusalase teabe andmine ja välisriikide kutsequalifikatsioonide tunnustamise tugiteenus (ENIC/NARIC keskus).

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Eestis antav haridus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline</i>							
Eestis õppivate immatrikuleeritud välisüliõpilaste osakaal (%) <i>Allikas: EHIS</i>	11,6	11,4	10-15	10-15	10-15	10-15	
Välisüliõpilaste rahulolu Eestis õppimisega (%) <i>Allikas: ISB, Välisüliõpilased Eestis ja maailmas</i>	86 (2019)	-	Hoida taset				

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 1.5. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub: - Rahvusvaheline haridusturundus (<i>Education Estonia, Study in Estonia</i>) - Kutsehariduse rahvusvahelise koostöö arendamine <i>Tulemus: Kasvab õpilaste ja õpetajate õpiränne ning koolide osalus rahvusvahelises koostöös. Kutsehariduspoliitika kujundamisel tuginetakse rahvusvahelistele kogemustele.</i> - Euroopa Liidu mobiilsusprogrammi Erasmus+ elluviimine (katab üld-, kutse-, kõrg-, ja täiskasvanuharidust) <i>Tulemus: Paraneb institutsioonide vaheline koostöö ja suureneb õpiränne.</i> - Õpirände soodustamiseks pakutakse stipendiumiprogramme: Kristjan Jaagu stipendium, Noore Õpetlase stipendium, Euroopa Ülikooli Instituudi stipendium jt. <i>Tulemus: Eesti üliõpilaste ning õppejõudude õpiränne suureneb.</i> - Välisriigi hariduskvalifikatsioonide hindamine, haridusalase teabe andmine ja välisriikide kutsequalifikatsioonide tunnustamise tugiteenuse pakkumine ENIC/NARIC keskuses. <i>Tulemus: Tagatud on välisriigi kõrgharidust tõendavate ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate kvalifikatsioonide (akadeemilised kraadid, diplomid, tunnistused jt) hindamine, kvalifikatsioonidele vastavuse määramine Eesti haridussüsteemis ning tunnustamiseks ettepanekute tegemine kõrgkoolidele ja tööandjatele.</i>				
KOKKU KULUD	36 328	37 370	39 454	41 493

Meede 2. Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad

Eesmärk: Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe.

Meetmesse on koondatud tegevused nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtete rakendamiseks kõigil haridustasemetel⁶ ja -liikides, et õppeprotsess ja õppe sisu toetaksid enastjuhtiva õppija arengut, õpe võimestaks nii õppijat kui ka õpetajat ja kutseõpetajat. Õppe tulemuslikkuse suurendamiseks ja õppija arengu pidevaks toetamiseks lähtutakse õppekavade arendamisel ja rakendamisel ning õppijate hindamisel nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest ning arendatakse nutikat õppevara ja metoodikat. Toetatakse ühise kultuuri- ja väärtusruumi kujunemist, tagatakse kvaliteetne eestikeelne ja eesti keele õpe ning soodustatakse võõrkeelte õppimist. Tagatakse kvalifitseeritud õpetajate ja tugispetsialistide järelkasv⁷, paindlikud võimalused ametisse asumiseks, tugi algajatele ning professionaalse arengu võimalused kogu karjääri vältel. Tagatakse õppeasutuste juhtide järelkasv, toetatakse nende professionaalset arengut, töötatakse välja ja rakendatakse juhtide hindamise süsteem.

Meetme mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2021)	2022	2023	2024	2025	2026*	2035
PISA uuringus alla kolmanda taseme** saavutanud õpilaste osakaal (%), sh	(2018)						
<i>funktsionaalne lugemisoskus</i>	32,0	31,5	-	-	31,0		27
<i>matemaatiline kirjaoskus</i>	31,0	30,5	-	-	30,0		26
<i>loodusteaduslik kirjaoskus</i>	30,2	29,5	-	-	29,0		25
<i>Allikas: PISA</i>							
Baastasemest kõrgema taseme digioskustega 16–24-aastaste osakaal (DESI) (%)	76,2 (2019)	-	80	-	82		90
<i>Allikas: The Digital Economy and Society Index (DESI)</i>							
Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu							
<i>kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpilaste osakaal 8. klass</i>	24,6	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab		kasvab
<i>11. klass</i>	39,6	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab		kasvab
<i>kutsekeskharidus</i>	54,8						
<i>tööga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpetajate osakaal***</i>	84,2						
<i>Allikas: Rahulolu-uuring</i>							
Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksamil vähemalt B1-taseme saavutanute osakaal (%)	57,9	Kasvab	Kasvab	Täpsustamisel	Täpsustamisel		95
<i>vähemalt B2-taseme saavutanute osakaal (%) – uus mõõdik, metoodika töötatakse välja</i>							
<i>Allikas: EHIS, EIS</i>							
Õpetaja kutsekindlus****							
<i>õpetajakoolituse lõpetanute osakaal, kes on pärast lõpetamist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal (%)</i>	51	Hoida taset	Hoida taset	56	57		60
<i>esmakordselt õpetajana alustanute osakaal, kes on pärast ametisse asumist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal (%)</i>	50	Hoida taset	Hoida taset	52	52		55
<i>Allikas: EHIS</i>							

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

**Mõõdetakse skaalal 1–6, kus 1 tähistab madalamaid ja 6 tipposkuseid.

***Arvesse on võetud alus-, üld- ja kutsehariduse õpetajad, sh täiskasvanute gümnaasiumi õpetajad.

****Arvesse on võetud koolieelse lasteasutuse, üldhariduskooli, kutseõppeasutuse ja rakenduskõrgkooli õpetajad, kes on pärast õpetajakoolituse lõpetamist või esmakordselt tööle asumist töötanud viiel järjestikusel aastal.

⁶ Nüüdisaegse õpikäsituse rakendamine kõrghariduses vt tegevus 1.3.

⁷ Õppejõudude järelkasvu teema vt tegevus 1.3.

Tegevus 2.1 Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused

Tegevuse raames arendatakse üld- ja kutsehariduse riiklikke õppekavasid, kutsehariduse õppekavu, õpitulemuste välishindamise elektroonseid vahendeid ja õppevara (sh digiõppevara, hindamisvahendid). Samuti kaardistatakse õppevara loomise ja kohandamise vajadus, tehakse õppevara laialdaselt kättesaadavaks ja toetatakse keskselt tellitud õppevara kasutuselevõttu.

Õppekavade rakendamisel ja arendustöös toetatakse koole vajaduspõhise nõustamisega, korraldatakse võrgustikutööd parimate praktikate vahetamiseks ning soodustatakse huvipoolte (näiteks ülikoolid, aineliidud, tööandjad jt) kaasamist õppe kaasajastamisel.

Õppe kvaliteedi tagamiseks arendatakse õppeasutuste sisehindamist, viiakse läbi õpitulemuste välishindamist ja rahulolu-uuringuid. Luuakse ja edendatakse nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist toetavaid koostöövorme ning toetatakse andekate õpilaste arengut.

Viakse läbi Eesti kutse- ja kõrghariduse kvaliteedi hindamist. Viiakse ellu haridus- ja noortevaldkonna koostöövõimeliste infosüsteemide arendus- ja juurutustöid ning toetatakse koolide digitaristut.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			sihttase				
Eesmärk: Õppekavade arendamisel ja rakendamisel lähtutakse nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest ning toetatakse nutika õppevara ja metoodika kasutamist õppes. Üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste digitaristu toetab õppimist ja õpetamist, hariduse valdkonna infosüsteemid on koosvõimelised ja vastavad kasutajate vajadustele.							
Liikuma Kutsuva Kooli võrgustikku kuuluvate koolide arv <i>Allikas: Liikuma Kutsuva Kooli programm</i>	148	148	kasvab	kasvab	160	160	
Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul (%) **							
4. klass	31,6	31,8	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
8. klass	14,7	16,3	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
11. klass	16,3	15,8	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
<i>Allikas: Rahulolu-uuring</i>							
Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%)							
4. klass	67,8	66,0	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
8. klass	74,2	79,3	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
11. klass	89,1	92,4	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
<i>Kutseõppeasutuste õppijad</i>	-	92,4	-	-	kasvab	-	
Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (sh õpilaste, lapsevanemate, kolleegide poolt) (%) <i>Allikas: Rahulolu-uuring</i>	85 (2018)	87,5	-	-	kasvab	-	
Andeka õppija toetamine	Uus mõõdik, metoodika töötatakse välja						
Vanemluse toetamine	Uus mõõdik, metoodika töötatakse välja						
Põhikooliõpetajate osakaal, kelle digipädevuse oskused on keskmisel või üle keskmise tasemel (%)*** <i>Allikas: Harno</i>	69 (2018)	Täpsustamisel					
Koolide osakaal, kus õpilased osalevad põhikooli kõikides kooliastmetes IKT süvaõppes	Uus mõõdik, metoodika töötatakse välja						

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

**Allikas: Rahulolu-uuring. Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis üle keskmise rahul, st õpilased, kes on vastanud kõigile kolmele liikumisvõimalustele hinnangu andmise küsimusele (1. Saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna. 2. Tundides ei pea ma kogu aeg istuma, vaid saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades. 3. Õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma.) nende vastanute osakaal, kelle kolme küsimuse vastuse keskmine on 4-5 (vastuste skaalal 4 tähistab vastust "pigem olen nõus" ning 5 "olen täiesti nõus").

***2018. a tulemus on katsetusliku digipädevuse tasemetöö tulemus, millisel puhul põhikooli 9. kl tegi testi ning osakaal näitab neid, kelle oskused olid keskmised või üle keskmise.

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 2.1. rahastamiskava				
<p>Tegevuse raames toimub:</p> <p>- Üldhariduse riiklike õppekavade arendamine ja rakendamise toetamine (sh õppevara) Tulemus: Kõikide õpilaste arendamine õppeprotsessi käigus toimub samadel väärtusalustel ja ühtse nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtete kohaselt, et toetada üld- ja tulevikuoskuste kujunemist. Üldhariduse riiklikud õppekavad (üldosa ja ainekavad) aitavad kaasa õpilase terviklikku arengut toetava õppe korraldamisele ning tagasisidestamisele põhikoolis ja gümnaasiumis ning võimaldavad paindlikke õpiteid. Loodud on õppekorralduse ja õpiteede personaliseerimise toetamise meetmed. Õppeprotsessi läbiviimist toetab mitmekesine ja kvaliteetne õppevara, sh hindamisvahendid. Toetatakse mitteformaalsete ja informaalsete õpikeskkondade (sh e-õppe keskkondade) kasutamist formaalhariduses, et tagada paremad võimalused iga õppija arengu toetamiseks ning nende tulevase karjääri ja elukestva õppega seotud valikute kujundamiseks.</p> <p>- Luuakse tõenduspõhine raamistik noorsootöö, huvihariduse ja huvitegevuse tihedamaks lõimimiseks formaalhariduses Tulemus: Kõigile noortele on loodud võimalused mitteformaalses õppes omandatu arvestamiseks riikliku või individuaalse õppekava täitmisel. Igas koolis on olemas spetsialist, kes nõustab noori mitteformaalse õppe võimaluse leidmisel, õpitu kirjeldamisel ning õpitu arvestamisel õppekava täitmisel.</p> <p>- Tõenduspõhise ja õppija arengut toetava kvaliteedijuhtimise edendamine üldhariduses Tulemus: Õppija arengut toetavate õpitulemuste välishindamise vahendite (e-eksamid, e-tasemetööd ja küsitlused), sh tagasiside (kirjeldab mh koolide panust õpilaste edasijõudmises) ja metoodika on arendatud ning rakendatud ning kooskõlas kasutajagruppide (õpilane, õpetaja, lapsevanem, koolijuht, riik) ootuste ja valmisolekutega ning hariduspoliitiliste otsustega. Välja on töötatud üldharidussüsteemi kvaliteedihindamise mudel, sh hindamiskriteeriumid ja mudelit on piloteeritud, samuti on välja töötatud tuge vajavate koolide jaoks arendusprogrammid koos selle rakendamiseks vajaliku nõustamisega; arendusprogramme, sh nõustamist on piloteeritud.</p> <p>- Kutseõppe riiklike õppekavade ja kutseõppe õppekavade arendamine ning rakendamise toetamine (sh õppevara) Tulemus: Kutsehariduspoliitikat kavandatakse tihedas koostöös huvipooltega ja teiste haridusastemetega, kaasatute võrgustik on laienenud ja koostöö regulaarne. Selle tulemusena on kutseõppe õppekavasüsteem terviklik, õppekavad on ajakohased ja ühendavad tööandjate ootused õpilaste vajadustega. Õppeprotsessi läbiviimist toetab mitmekesine ja kvaliteetne õppevara sh simulaatorid.</p> <p>- Õppeasutuste ja õppe kvaliteedi hindamine kutse- ja kõrghariduses a) kutsehariduse kvaliteedi hindamine. Tulemus: Kutsehariduse osapooled, sh koolid on saanud tagasisidet oma õppekasvatustöö kvaliteedi, tugevuste ja parendusvaldkondade kohta. Koolide hindamisaruanded on avalikud ning on aluseks analüüsile, edasistele juhtimisotsustele ja arendustele. b) kõrghariduse kvaliteedi hindamine (institutionaalne akrediteerimine ja temaatiline hindamine). Tulemus: Eesti kõrgkoolide toimimist ja kvaliteeti seiratakse ja hinnatakse süsteemselt ning hindamissüsteem tagab õppe kõrge kvaliteedi. c) Õppe õiguse ekspertiis kutse- ja kõrghariduses (õppekavagruppide/-rühmade esma- ja kordushindamine). Tulemus: Kõik avatavad õppekavad vastavad kehtivatele kvaliteedistandarditele ja tööturuvajadusele.</p> <p>- Turvalise ja väärtuspõhise koolikultuuri edendamine Tulemus: Kiusamisjuhtude arv haridusasutustes on vähenenud, on suurenenud haridusasutuste arv, kus teadvustatakse väärtuspõhise õpikeskkonna rolli õpilaste arengus. Koolide õppekeskkond ja koolikultuur on rohkemates koolides turvaline, kaasav ja demokraatlik.</p> <p>- Andekate õpilaste arengu toetamine Tulemus: andekate õpilaste arengu toetamise põhimõtted on kajastatud koolide õppekavades. Kasvab koolide arv, kus tehakse sihivõrre tööd annete arendamisel. Õpilaste osalus riiklike olümpiaadide piirkonnavoordes ja üleriigilistel konkurssidel on kasvav.</p> <p>- Hariduse valdkonna e-teenuste arendamine ning haldusala IKT tegevuste koordineerimine Tulemus: Hariduse valdkonna infosüsteemid on koosvõimelised ja vastavad kasutajate vajadustele. Üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste digitaristu toetab õppimist, õpetamist ja õppeasutuse tõenduspõhist juhtimist, sh pidaja poolt.</p>				
KOKKU KULUD	27 185	24 491	26 646	26 495
AMORTISATSIOON	2 937	2 937	2 937	2 937
KOKKU INVESTEERINGUD	2 233	1 530	1 530	1 530

Tegevus 2.2. Võrdsete võimaluste tagamine hariduses

Võrdsete võimaluste tagamiseks alus- ja põhihariduses jätkatakse kaasava hariduse põhimõtete rakendamist, sh tagatakse õppenõustamise teenuste kättesaadavus; toetatakse muukeelseid õpilasi eesti keele omandamisel ja nõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga piirkondade koole, toetatakse hariduslikku lõimumist.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			sihttase				
Eesmärk: õppekorralduses arvestatakse õpilaste individuaalseid arenguvajadusi.							
Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialisti teenuste rakendamise osakaal põhihariduses (%) <i>Allikas: EHIS</i>	72	74	Täpsustamisel	Täpsustamisel	Täpsustamisel	Täpsustamisel	
Tavaklassi kaasatud tõhustatud ja erituge saavate õpilaste osakaal kõigist tõhustatud ja erituge saavatest õpilastest <i>Allikas: EHIS</i>	32,1	34,4	>31	>31	>31	>31	
Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami keskmine tulemus (Pk/G) <i>Allikas: EHIS/Harno</i>	- ***/74	63,3/73	75/75	75/75	75/75	75/75	
Eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2 taseme saavutanute osakaal gümnaasiumi statsionaarses õppes (%)** <i>Allikas: EHIS</i>	83,1** **	77,3	Täpsustamisel				
Tiptasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga: <i>Allikas: PISA</i>							
Loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eesti õppekeelega kool	5,3/14,6	-	6,5/16	-		Täpsustamisel	
Lugemisoskus: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eesti õppekeelega kool	5,7/16,7	-	7/18	-		Täpsustamisel	
Matemaatika: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eesti õppekeelega kool	9,8/17,5 (2018)	-	11/19	-		Täpsustamisel	
Õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja/või toetamiseks Alusharidus Üldharidus <i>Allikas: Rahulolu-uuring</i>	45,5 (2018) 43,7 (2018)	46,3 43	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
Alushariduse õpetajate osakaal, kes nõustuvad, et lasteaided ja erinevad lasteaiavälised spetsialistid, sh arstid, tugi- ja lastekaitse spetsialistid ning politsei jt, teevad erivajadustega laste toetamisel head koostööd <i>Allikas: Rahulolu-uuring</i>	56,2 (2018)	59,2	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, kes leiavad, et kool ja erinevad koolivälised spetsialistid sh politseinikud, nõustajad, arstid, psühholoogid, noorsootöötajad jt teevad hariduslike erivajadustega laste toetamisel head koostööd <i>Allikas: Rahulolu-uuring</i>	60,8 (2018)	65,3	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	
Õpetajate osakaal, kes tunnevad, et nad on hästi või väga hästi ette valmistatud õpetamiseks mitmekultuurilises või -keelses keskkonnas <i>Allikas: TALIS</i>	15,7 (2018)	-	-	-	20	-	

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

**C1-taset hakatakse seirama pärast vastava vahendi välja töötamist.

***Eriolukorras tulenevalt ei ole võimalik arvutada.

****410 e 6% statsionaarse õppe lõpetajatest ei sooritanud eesti keele või EKTK eksamit.

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 2.2. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Alushariduse õigusruumi muudatused*				
<i>Tulemus: On vastu võetud uus alushariduse ja lapsehoiu seadus, millega määratletakse koostöimes Eesti Vabariigi haridusseadusega lastehoidusid edaspidi haridusasutustena, kus alushariduse õppekava raamistikus toetatakse lapse üldoskuste arengut ning seeläbi tagatakse senisest tulemuslikum lapse arengu toetamine ja ühtlasem alushariduse tase. Koolieelses lasteasutuses töötava õpetaja töötasu on vastavuses töö keerukuse ja vastutuse ulatusega ning aitab kaasa motiveeritud personali tagamisele.</i>				
- Kaasava hariduse ja vajaduspõhiste õppenõustamise teenuste elluviimine ja seire				
<i>Tulemus: Õppenõustamise teenused vastavad kvaliteedinõuetele ja on võrdsetel alustel kättesaadavad kõigis maakondades. Hariduspoliitilised otsused ning kooli pidajate ja koolide tegevus kaasava hariduse rakendamisel toetavad igakülgset iga õpilase arengut ning on kooskõlas laste põhiõigustega. Kirjeldatud on ühtsed haridustasemetes-üleised kaasava hariduse rakendamine ning seire. Riik on toetanud kohalikke omavalitsusi haridustugiteenuste korraldamiseks ja üle on vaadatud Rajaleidjate võrgustiku funktsioonid.</i>				
- Laste ja noorte vaimse ja füüsilise tervise				
<i>Tulemus: Ennetatud on laste ja noorte vaimse tervise probleeme ning õppes ja/või töölt väljalangemist.</i>				
- Eesti keele õpe rändetaustaga ja eesti keelest erineva emakeelega inimestele				
<i>Tulemus: Eesti keelest erineva emakeelega ning rändetaustaga inimestele on tagatud võimalused Eesti ühiskonnas aktiivseks toimimiseks ja õpingute jätkamiseks. Paraneb eesti keelest erineva emakeelega inimeste eesti keele valdamise tase lõpetajate seas. Alushariduses on läbi viidud esma- ja täienduskoolitused (varajane keeleõpe) ning + pilootprojekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja“. Põhihariduses on läbi viidud uussisserändajate eesti keele kui teise keele õppe arendustegevused ja piloteerimine, eestikeelse aineõppe arendamine ning pilootprojekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja“. Luuakse süsteem, meetodika, koolitused, õppevara jm emakeeleõpe edendamiseks muu kodukeelega õppijatele. Paraneb õpetajate ettevalmistus mitmekeelses klassis õppetöö läbiviimiseks. Kõik haridusasutused, kuhu saabuvad õpilased teistest riikidest ja kultuurikeskkondadest, on saanud vajalikku tuge õpilaste õpetamiseks. Tagatakse õpetajatele ja kooliperele keeleõppekoolitused ning koolitused rände, mitmekultuurilisuse, mitmekeelsuse ja põhiõiguste teemadel ning muud vajalikud tugiteenused õppijate toetamiseks. Üldkeskhariduses, kutseõppes ja täiskasvanuhariduses luuakse kompensatsiooni meetmed, sh nii teenused, täiendav keeleõpe, keelekeskkonna kohandused jms.</i>				
KOKKU KULUD*	55 185	53 283	53 576	53 847

*Tegevustesse panustab ka omavalitsustele lasteaiaõpetaja palgatoetuseks eraldatav 15 mln eurot, mida on võimalik kasutada ka tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks ja tugispetsialistide töötasuks lasteaedades. Kuna riigi toetus KOVidele kavandatakse riigieelarves Vabariigi Valitsuse all, ei sisaldu see summa seetõttu käesoleva programmi eelarves.

Tegevus 2.3 Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine

Tegevuse raames arendatakse õpetajate taseme- ja täiendusõppe süsteemi ja meetmeid haridusasutuste juhtide hindamiseks ning professionaalse arendamise toetamiseks. Toetatakse tegevusi õpetaja, haridusasutuse juhi ja tugispetsialisti ameti atraktiivsuse suurendamiseks ja väärtustamiseks. Tegevused toetavad noortevaldkonna töötajate esma- ja täiendõpet ja järelkasvu.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			sihttase				
<i>Eesmärk: Tagatakse kvalifitseeritud õpetajate, haridusasutuste juhtide ja tugispetsialistide järelkasv ning paindlikud võimalused ametisse asumisel.</i>							
Koolijuhtide osakaal, kes võtsid meetmeid, toetamaks õpetajate koostööd uute õpetamispraktikate väljaarendamisel (TALIS) (%) <i>Allikas: TALIS</i>	45 (2018)	-	-	-	55	-	
Kuni 39-aastaste õpetajate osakaal üldhariduskoolides (%) <i>Allikas: EHIS</i>	27	26,5	27,5	28	28	28	
Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele** <i>Allikas: SAIS+EHIS</i>	1	1,2	>1	>1	>1	>1	
Õpetajate sooline struktuur naised/mehed üldhariduskoolides (%) <i>Allikas: EHIS</i>	85,4***	85,2	84,5:15,5	84:16	84:16	83,5:16,5	
	14,6	14,8					
Õpetajate osakaal (%), kes leiavad, et õpetajaamet on ühiskonnas väärtustatud <i>Allikas: TALIS</i>	26,4 (2018)	-	-	-	35	-	
Õpetajate osakaal, kes on vähemalt kord kuus õpetanud koos teise õpetajaga (%) <i>Allikas: TALIS</i>	21,5 (2018)	-	-	-	25	-	

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

**Näitab õpetajakoolituse õppekavade konkursi suhet ülikoolide kõigi bakalaureuse- ja magistriõppe õppekavade keskmisesse konkursi. Üle ühe tähendab, et konkurss on keskmisest suurem, alla ühe, et väiksem. Konkurss näitab kandidaatide arvu ühe õppima tulekut kinnitanu kohta.

***2021–2024 programmis muudeti sihttase järgmisteks aastateks realistlikumaks, 2020–2023 programmis oli sihttasemena kinnitatud suhe 75:25

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 2.3. rahastamiskava				
Tegevuse raames:				
- Toetatakse haridus- ja noortevaldkonna töötajate professionaalset arengut ja järelkasvu				
<i>Tulemus: Arendatud on haridustöötajatele terviklik taseme- ja täiendusõppesüsteem, välja on töötatud professionaalset arengut toetavad meetmed (sh vajalikud infosüsteemid ja tööriistad) ning tõstetud haridustöötajate koostöövõrgustike võimekust. Õpetajaametisse sisenemiseks on loodud paindlikke õpiteid ja toetatud haridusvaldkonna sisest mobiilsust. Tähelepanu on pööratud õpetajaameti populariseerimisele. Loodud on võimestamise meetmed, mis aitavad haridusasutuste juhtidel pakkuda õppimist ja õpetamist toetavat koolikultuuri ja KOV haridusametnikel täita koolipidaja rolli. Toetatud on haridustöötajate meetodika ja (aineülese) didaktika alase pädevuse arendamist ning innovaatiliste õppemeetodite kasutuselevõttu (sh IKT kasutamine personaalhariduses). Toetatud ja arendatud on noortevaldkonna töötajaskonna täienduskoolitust ja tööõnustamist, koolitusvaliteedi arendamist ja meetmeid enesehindamisprotsesside juurutamiseks.</i>				
- Suurendatakse haridus- ja noortevaldkonna töötajate ameti atraktiivsust				
<i>Tulemus: Haridus- ja noortevaldkonna töötajate amet on väärtustatud nii avalikkuse kui nende endi seas. Õpetaja ja haridusasutuse juhi amet on atraktiivne elukutse valik, sh toetatakse sisenemist teistest valdkondadest.</i>				
- Kutsutakse ellu õpetajate akadeemia				
<i>Tulemus: Õpetajaks ja tugispetsialistiks õppimine on paindlik, tagatud on hariduse valdkonna õppejõudude (sh ainedidaktikute) järelkasv ning kasvanud on kõrgetasemelise teadustöö võimekus.</i>				
KOKKU KULUD	6 543	6 935	7 817	7 817

Meede 3. Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed

Eesmärk: Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele

Kiiresti muutuv ühiskond ja uuenev tööturg, sh uued valdkonnad ja erialad ning uued töövormid nõuavad seniste oskuste ümberkujundamist. Inimeselt eeldab see valmisolekut karjääripöõreteks ja pidevat õppimist – ümberõpet ja enesetäiendamist – kogu elukaare jooksul, haridussüsteemilt suutlikkust kiiresti reageerida muutuvale oskuste vajadusele ning luua õppimisvõimalusi erinevatele vanusegruppidele.

Meetme raames rakendatakse jätkusuutlikku **süsteemi tööjõu ja oskuste vajaduse prognoosimiseks ja seireks ning tegevuse koordineerimiseks eri osaliste vahel**, et toetada tööturu vajadustest lähtuvate oskuste omandamist ning sidustada paremini haridus- ja töömaailm. Soodustatakse **suuremat lisandväärtust loovate oskuste arendamist ning laiendatakse täiendus- ja ümberõppevõimalusi, sh töökohapõhist õpet**, et reageerida kiiresti töömaailma arenguvajadustele ning tagada kõigile Eesti inimestele tööturul vajalikud oskused ja teadmised.

Meetme mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2021)	2022	2023	2024	2025	2026*	2035
Hõivatute osakaal eri- ja kutsealase haridusega 20–34 a inimeste hulgas (%)							
üks aasta pärast lõpetamist	73,5	80	80	81	81		85
viis aastat pärast lõpetamist	72,5	75	75	76	76		80
Allikas: „Edukus Tööturul“	(2020)						
Baastasemest kõrgema taseme digioskustega 16–74-aastaste osakaal (%)**	37 (2019)	37,5	39	40	42		60
Allikas: The Digital Economy and Society Index (DESI).							
Lõpetajate ettevõtlikkus		Uus mõõdik, meetoodika töötatakse välja					

*2026. a sihttasemed on ülevaatomisel

**Allikas The Digital Economy and Society Index (DESI) [\[link\]](#)

Tegevus 3.1. Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA

Tegevuse raames tagatakse kutsesüsteemi toimimine ning arendatakse ja rakendatakse tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi (OSKA).

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Kutsesüsteemi kaudu on haridussüsteem ja tööturg paremini seostatud.</i>							
Mõõdik(ud) väljatöötamisel.							

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 3.1 rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Kvalifikatsiooniraamistiku rakendamine ja teavitamine				
<i>Tulemus: Eesti kvalifikatsiooniraamistik on rakendunud ja koosõlas Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga (EQF).</i>				
- Kutsesüsteemi uuendamine ja kutseksamite arendamine				
<i>Tulemus: Kutsesüsteem on koosõlas haridussüsteemi ja tööturu ootustega, inimestel on loodud võimalus tõestada oma kvalifikatsiooni. Välja on töötatud oskuste klassifikaator, mis on sidustatud Euroopa oskuste klassifikaatoriga (ESCO) ning loodud on oskuste kataloog, mis võimaldab kiirelt ja paindlikult luua oskuste profiile kvalifikatsioonide, mikrovalifikatsioonide aluseks ja õppekavadele sisendiks. Arendatud on sihtgruppide oskuste hindamise võimekust ning digikeskkonna arenduste kaudu on loodud võimalused inimeste personaalsete oskuste kirjeldamiseks ja hindamiseks isiklikus digiloos. Toetatakse kutse andmise kvaliteeti, oskuste hindajate ning nõustajate koolitused on läbi viidud. Õpingud kutseõppeasutustes lõpevad töömaailmaga koostöös välja töötatud asjakohaste, töömaailma poolt hinnatud kutseksamitega.</i>				
- Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi loomine ja rakendamine				
<i>Tulemus: Välja on töötatud ja rakendatud OSKA uuendatud tööturu üldanalüüsi ja valdkondlike uuringute meetodika ning laiendatakse võimekust kasutada lisaandmeid, suurandmeid ning andmekäivet. Toimib regulaarne tööjõuvajaduse seire-, prognoosi- ja tagasisidestamise süsteem (OSKA), mille eesmärk on sidustada tööturu osapoolte ekspertteadmise haridus- ja koolitusteenuste struktuuri, mahu ja sisu planeerimist toetavaks süsteemiks, toetada tööandjate, erialaliitude, õppeasutuste ja valitsusasutuste koostööd ning kindlustada ajakohase tööturu info jõudmine vajalike osapoolteni. OSKA tulemused on sisendiks kvalifikatsiooni- ja karjäärinõustamise süsteemile, õppekavaarendusele, taseme- ja täiendusõppe pakkumisele ning õppe rahastamisele.</i>				
KOKKU KULUD	3 381	4 281	5 281	5 281

Tegevus 3.2. Õppe seostamine tööturu vajadustega

Tegevuse abil arendatakse praktikasüsteemi nii kutse- kui ka kõrghariduses ja laiendatakse töökohapõhise õppe võimalusi. Samuti viiakse ellu IT Akadeemia tegevusi kutse- ja kõrghariduses. Lisaks viiakse läbi uuringuid kutse- ja kõrghariduse lõpetajate edukusest tööelus.

Möödik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			Sihttase				
Eesmärk: viia õppimisvõimalused suuremasse vastavusse tööturu arenguvajadustega.							
1–3 aastat tagasi kutsehariduse lõpetanud 20–34-aastaste inimeste tööhõive määr (%) <i>Allikas: Eurostat</i>	77,4	70,6	>80	>80	>80	>80	
1–3 aastat tagasi kolmanda taseme õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr <i>Allikas: Eurostat</i>	85,5	92,4	>88	>88	>88	>88	
Õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud (sh järk-järgult lisanduvad karjääriteemad) (%)** <i>Allikas: Ettevõtlusõppe programmi "Edu ja Tegu" aruanne, EHIS</i>	54	64	65	70	75	-	
LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal kõrghariduses (%) <i>Allikas: EHIS</i>	27,4	28,1	30	30	30	30	
IT õppesuuna lõpetajate arv aastas							
kõrghariduses	766	975	975	975	975	975	
kutsehariduses	486	499	520	520	520	520	
<i>Allikas: EHIS</i>							
Vilistlaste rahulolu praktikavõimalustega (%)*** bakalaureuseõpe magistriõpe <i>Allikas: Vilistlaste uuring</i>	58,0 61,3 (2019)	-	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	
Töökohapõhises õppevormis lõpetajate osakaal kõigist kutseõppe lõpetajatest (%) <i>Allikas: EHIS</i>	15,2	17,2	18,0	19,0	20,0	21,0	

*2026. a sihttasemed on ülevaatomisel

**Indikaator hõlmab kõiki üldhariduskooli, kutseõppeasutusi ja kõrgkooli.

***Allikas: Vilistlasuurin (Rahulolevate vilistlaste osakaal väljendub vastusevariantides "pigem nõustun" ja "nõustun täiesti")

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 3.2. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Tööturu vajadustele vastava kutse ja kõrghariduse arendamine (PRÕM+)				
<i>Tulemus:</i> Loodud on täiendavaid koolituskohti töökohapõhises õppes. Laiendamaks sihtrühmi riigile prioriteetsetes valdkondades, on välja töötatud ja piloteeritud töökohapõhise õppe korraldusmudeleid. Ellu on viidud õppeasutuste ja tööandjate praktika ja töökohapõhise õppega seotud koostööprojekte ning pakutud koolitust kooli ja ettevõtte poolsetele juhendajatele.				
- Kutsemeistrivõistlustel osalemine				
<i>Tulemus:</i> siseriiklikud kutsemeistrivõistlused viiakse läbi vastavalt kinnitatud kavale. Eesti kutseõppurid osalevad siseriiklikel ja on ettevalmistatud rahvusvahelisteks kutsemeistrivõistlusteks.				
- Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel.				
<i>Tulemus:</i> ettevõtlikkust arendav õpikäsitus on rakendatud kõigil haridustasemetel ja –liikides.				
- Keeleõppe tegevused edukamaks toimetulekuks tööturul				
<i>Tulemus:</i> Üliõpilaste ja kutseõppurite erialane keelteoskus on paranenud ning nõustatud koolides on tagatud nii õpilaste (sh uussaabusjad) kui koolimeeskondade parem toimetulek mitmekeelsuse ja –kultuurilise võimaluste teadvustamise kaudu.				
- Kõrgharidusõppe seoste suurendamine tööturuga ja IKT õpetamise arengu tagamine ja lõpetajate IT-alaste oskuste arendamine (IT Akadeemia kõrghariduses)				
<i>Tulemus:</i> Süsteemne kokkupuude tööturuga suurendab kõrgharidusõppe vastavust tööturu vajadustele mh majanduse kasvvaldkondades. IT Akadeemia eesmärgid on tagatud jätkusuutliku tegevuskavaga, suureneb lõpetajate arv IT õppesuunal.				

- Kutseharidusõppe seoste suurendamine tööturuga ja IKT õpetamise arengu tagamine ja lõpetajate IT-alaste oskuste arendamine (IT Akadeemia kutsehariduses)

Tulemus: IT tasemeõppes õppima asumine kutsekoolides on atraktiivne, õppekavad ja õppetöö läbiviimine kvaliteetne ning kasvab IT erialadel kutsekeskhariduse õppekavade lõpetajate osakaal, kes jätkavad õpinguid kõrghariduse tasemel.

- Õppijate õppevalikute suunamine kõrg- ja kutsehariduses (nn inseneriakadeemia)

Tulemus: Suureneb kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetajate vastavus tööturu vajadustele tehnika, tootmise, tehnoloogia ja ehituse valdkonnas, paraneb inseneeria populaarsus ja kandepind, et kiirendada tööstuse digitaliseerimist ning rohepöoret. Väheneb õpingute katkestamine ning suureneb lõpetajate arv. Suureneb üliõpilaste ja tööandjate rahulolu õpingute sisu ja lõpetajate erialaste teadmistega. Loodud on tingimused inseneeria erialadel kutsekeskhariduse õppekavade lõpetajatele kõrghariduse tasemel õpingute jätkamiseks.

- Täienduskoolituse paindlikkuse arendamine ning õppimisvõimaluste loomine Ida-Virumaal

Tulemus: Ida-Viru regiooni, peamise energeetikasektori põlevkivitöötleva, kliimaneutraalsusele üleminekuga kaasnevate muutustega kohanemise toetamiseks on piirkonna tasemeõppevõimalused muutunud mitmekesisemaks ning läbi on viidud täiendus- ja ümberõpet põlevkivisektorist vabanevale tööjõule. Piirkonna tööelisele elanikkonnale on õpetatud uusi oskusi vastavalt piirkonna ettevõtluse investeeringutele ning muutunud tööjõuvajadusele.

KOKKKU KULUD	28 245	32 703	43 383	45 395
KOKKU INVESTEERINGUD	149	114	114	114

Meede 4. Noortevaldkonna arendamine

Eesmärk: aastal 2035 elavad noored kõigis Eesti piirkondades tervislikku ja täisväärtuslikku elu ning on võimestatud muutma kogukonda ja riiki selliselt, et Eestis on maailma parim keskkond kasvamiseks, elamiseks ja eneseteostuseks.

Meetmesse on koondatud noorsootöö, noorte huvihariduse, -tegevuse ja noortepoliitika arendamise tegevused. Toetatakse noorte omaalgatust ning nende ettevõtlikkuse, annete ja tugevuste arendamist. Noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse teenuste arendamiseks, kättesaadavuse parandamiseks ja tõrjutusriskis noorte kaasamiseks toetatakse noorsootöö- ja huviharidusasutuste arengut ja teenuste mitmekesistamist, noortefo teenuse kvaliteedi arendamist, nutikate lahenduste välja töötamist ning kohalikul tasandil piirkondlikku koostööd noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse teenuste osutamisel. Noortele kvaliteetse ja mitmekesise huvihariduse ning huvitegevuse kättesaadavuse parandamiseks on programmi kavandatud kulud huvihariduse ja huvitegevuse toetuskeemi rakendamiseks. Jätkatakse selliste tegevuste toetamist, mis aitavad noortel siseneda tööturule, saada töökogemust ning suurendada teadlikkust töömaailmast. Toetatakse noorteühingute ja noortevolikogude tegevust ja uute osalusvõimaluste välja töötamist. Arendatakse noortevaldkonna töötajaskonna pädevusi läbi koolituste korraldamise ja koolitussüsteemi arendamise. Toetatakse noortevaldkonna uuringute ja analüüside läbiviimist ning arendatakse terviklikku noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteemi. Samuti toetatakse noorsootöö pakkujate rahvusvahelist koostööd ning noortevaldkonna arendamiseks töötajaskonna osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja projektides.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			sihttase				
Noorsootöö kvaliteedi hindamise läbinud kohalike omavalitsuste osakaal (%) <i>Allikas: Harno, Eesti Noorsootöötajate Kogu</i>	15	20	30	kasvab	45	50	

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

Tegevus 4.1. Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)

Tegevuse raames toetatakse noorte siseriiklikke ja rahvusvahelisi omaalgatusprojekte ning kohalikul tasandil nutikate lahenduste väljatöötamist ja kasutusele võttu noortevaldkonnas. Viiakse ellu nutika noorsootöö tegevuskava.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Noored on loov ja ühiskonda hoogsalt edasiviiv jõud – hariduse, kultuuri, majanduse, keskkonna ja teiste valdkondade nügijad ning eestvedajad</i>							
18–26-aastaste noorte juhitud mittetulundusühingute osakaal aktiivsetest mittetulundusühingutest (%) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	2	1,8	4,8	5,0	5,2	5,4	
Huvikoolis õppivate noorte osakaal 7–26aastastest noortest (%) <i>Allikas: EHIS, Statistikaamet</i>	30,3	32,3	30,8	31,1	31,4	31,7	
Noorte omaalgatusprojektide arv (sh toetatud projektide osakaal (%)) <i>Allikas: Harno</i>	179 (73,7)	32 (50)	hoida taset	hoida taset	hoida taset	180 (73)	
Noorte ettevõtjate osakaal 18–26 aastastest noortest (%) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	4	4,3	4,4	4,7	5,0	5,3	

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 4.1. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Noorte omaalgatuste ja ühistegevuste toetamine. Toetatakse noorteprogrammide Erasmus+: Euroopa Noored, Euroopa Solidaarsuskorpus ja Ideeviit ellu viimist.				
<i>Tulemus: Noortel on rohkem teadmisi, motivatsiooni ja võimalusi, et tegutseda enda ja kogu ühiskonna elu edasiviimise nimel.</i>				
- Innovatsiooni ja nutikate lahenduste loomise toetamine noortevaldkonnas. Viiakse ellu nutika noorsootöö tegevuskava. Toetatakse nutikate lahenduste arendamist ja elluviimist noortevaldkonnas ning arendatakse nutika noorsootöö professionaalseid õpikogukondi.				
<i>Tulemus: Noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse korraldajatel on vajalikud pädevused, millega on tagatud teenuste arendamisel noorte vajadustest ning väljakutsetest lähtuv järjepidev innovatsioon.</i>				
KOKKU KULUD	2 554	2 370	2 244	2 362

Tegevus 4.2. Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)

Tegevuse raames võimestatakse noori olema aktiivsed kodanikud. Toetatakse noorteühinguid ja noorte osaluskogusid noorte kaasamisel ning tagatakse parimate kaasamispraktikate koondamine ja levik, arendades seeläbi kohalike omavalitsuste kaasamisvõimekust.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Noorte õiguste kaitsmine riigis on järjepidev ning noorte aktiivne kodanikuosalus toetatud.</i>							
Osalusvormide arv <i>Allikas: Harno (ENL kaudu)</i>	82	91	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset	
Toimiva osaluskoguga kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest (%) <i>Allikas: Harno (ENL kaudu)</i>	94	92	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset	
18–26-aastaste kandidaatide osakaal kõigist kohalikest omavalitsuste volikogu valimiste kandidaatidest (%) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	6,5** (2017)	5,4	-	-	-	9,7	
15–26-aastaste noorte osakaal, kes on osalenud organiseeritud vabatahtlikus tegevuses (%)*** <i>Allikas: Statistikaamet</i>	-	-	Täpsus-tub	Täpsus-tub	Täpsus-tub	Täpsus-tub	

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

**Näitaja 2017. aasta kohalike omavalitsuste valimiste põhjal

***Näitaja sihttasemed ja meetodika on väljatöötamisel

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 4.2. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Noorte osalusprogrammi elluviimine: noorte otsustes osalemise toetamine ja arendamine ning noorte osaluskogude toetamine				
<i>Tulemus: Noortel on rohkem organiseeritud osalusvõimalusi. Noorte ja kohalike omavalitsuste spetsialistide teadlikkus osalusvõimalustest ja osaluse mõjudest on suurenenud. Noored osalevad aktiivselt ühiskonnaelul korraldamises ja on selleks motiveeritud.</i>				
- Noorte organiseeritud ühistegevuse toetamine: noorteühingute, sh noortevaldkonna arengukava eesmärkidesse panustavate ühingute toetamine				
<i>Tulemus: Noorte huvikaitse ja nende huvidest lähtuv ühistegevus noorteorganisatsioonides on tagatud.</i>				
KOKKU KULUD	853	853	853	853

Tegevus 4.3. Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)

Tegevuse all toetatakse noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse korraldajaid tegevuste arendamises, samuti korraldajate võrgustumist ja koostööd. Arendatakse noortevaldkonna töötajaskonna pädevusi ja professionaalsust. Toetatakse noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse parendamist, korraldatakse ja arendatakse riikliku noorteinfo teenust ning töötatakse välja terviklik noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteem.

Tegevuse all jätkatakse noorte huvihariduse ja -tegevuse mitmekesistamise ja kättesaadavuse toetamist, milleks on ette nähtud 11 mln eurot. Sellest riiklikust toetusest moodustab 10,3 mln eurot kohalikele omavalitsustele eraldatav toetus, mis on kavandatud riigieelarves Vabariigi Valitsuse kulude all ja ei sisaldu programmi eelarves.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
Sihttase							
<i>Eesmärk: Kvaliteetne noorsootöö (sh noorte huviharidus) on kättesaadav üle Eesti ning loob kõigile noortele võimalused mitmekülgseks arenguks, eduelamusteks, kogemuste pagasi rikastamiseks ja iseseisvumiseks.</i>							
Kohalike omavalitsuste osakaal, kus noorsootöeteenused on vähemalt edasijõudnu tasemel (%) <i>Allikas: RaM Minuomavalitsus.ee</i>	69,6	Selgub juunis	hoida taset	hoida taset	hoida taset	vähemalt 70	
Noorsootöö teenustega rahul olevate noorte osakaal (%) <i>Allikas: Uuring „Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga“</i>	90	-	hoida taset	-	hoida taset	-	

*2026. a sihttasemed on ülevaatamisel

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 4.3. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub:				
- Noortevaldkonna töötajaskonna pädevuste ja professionaalsuse arendamine, sh töötajaskonna tunnustamine <i>Tulemus: Noortevaldkonna töötajate erialaste pädevuste areng on toetatud, koolitustel õpitut rakendatakse ning toimib laiapõhjaline koostöö.</i>				
- Noorsootöötaja kutse andmine ja arendamine <i>Tulemus: Noortevaldkond on arenenud töötajaskonna professionaalsuse toel.</i>				
- Noortevaldkonna võrgustiku (sh KOVid, partnerid) toetamine <i>Tulemus: Noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse korraldajad arendavad riigi toel tegevuste kvaliteeti.</i>				
- Noortevaldkonna rahvusvahelistumise toetamine <i>Tulemus: Rahvusvaheline koostöö toetab noortevaldkonna arengut Eestis parimate praktikate jagamise ja töötajaskonna pädevuste tõstmise toel.</i>				
- Riiklikud toetusmeetmed noorsootöö, huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamiseks <i>Tulemus: Noorsootöö, huviharidus ja -tegevus on Eestis regionaalselt ühtlaselt kättesaadav ja kvaliteetne</i>				
- Noorteinfo teenuse arendamine ja noorteinfo vahendamine noortele <i>Tulemus: Noored on teadlikud oma võimalustest ja valikutest oma elu paremaks korraldamiseks.</i>				
-Arendatakse noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteemi <i>Tulemus: Loodud on eeldused Eesti noortele, sh tõrjutusriskis noortele, kättesaadavate ja kvaliteetsete teenuste osutamiseks ning arendamiseks nii kohalikul kui üleriigilisel tasandil. On olemas tugev noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteem, mille alustalad on süsteemne andmehaldus ning noortevaldkonna töötajate andmeteadlikkus; teenuste kvaliteedi ja mõju järjepidevat seiramist võimaldavad instrumendid ning sihipärane uuringute tellimine ja teaduspõhine innovatsioon.</i>				
KOKKU KULUD	4 629	4 997	4 997	4 997

Tegevus 4.4. Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)

Tegevuse eesmärgiks on noortele võrdsete võimaluste pakkumine, mis tagab noorele võimalused huvihariduses, -tegevuses ja noorsootöös ning selle tulemusel ka ühiskonnas osalemiseks, olenemata pere ja noore majanduslikust sissetulekust, elukohast, erivajadustest, usaldusest või muudest sotsiaalsetest ja demograafilistest tingimustest. Nende tingimuste kehv olukord suurendab tõenäosust noore riskikäitumiseks. Tegevuse raames tagatakse kõikidele noortele võrdsed võimalused oma elukvaliteedi parandamiseks ja soodustatakse riskirühmade sotsiaalset kaasatust ning vähendatakse noorte eemale- ja üksijäämise riski. Toetatakse noorte üleminekuid tööellu ja iseseisvumisel, arendatakse tugisüsteeme noorte eemalejäämise ning õpingutest ja tööturult eemale jäänud noorte toetamiseks.

Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026*
			Sihttase				
<i>Eesmärk: Noorte üksijäämist ja eemaldumist märgatakse ning ennetatakse kindlustunnet suurendava turvavõrgustiku abil.</i>							
15–26-aastaste noorte osakaal, kes hindavad, et tugi on kättesaadav (%)** <i>Allikas: Statistikaamet</i>	-	-	Täpsus tub	Täpsust ub	Täpsust ub	Täpsust ub	
15–29-aastaste osakaal, kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel (NEET-staatuses noored) (%) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	11,7	11,2	hoida taset	11,1	10,8	10,5	

*2026. a sihttasemed on ülevaatomisel

**Näitaja sihttasemed ja meetodika on väljatöötamisel

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus/ Tulemus	2023	2024	2025	2026
Tegevuse 4.4. rahastamiskava				
Tegevuse raames toimub: -Noorte riskikäitumise vähendamine ja tõrjutusriski ennetamine <i>Tulemus: toetatakse noorsootöö piirkondliku kättesaadavuse parandamist (sh pakutakse tuge KOVidele noorsootöö planeerimisel ja teenuste pakkumisel). Noorte noorsootöösse kaasamiseks ja NEET olukorras noorteni jõudmiseks toetatakse mobiilse noorsootöö pakkumise laiendamist. Riskioludes noortel on väiksem tõenäosus jääda ühiskonna, haridus- ja tööelust eemale.</i> - Noorte konkurentsivõime tõstmine noore tööalaste oskuste ja teadmiste arendamise kaudu. <i>Tulemus: Noortel on piisavad teadmised ja oskused tööellu astumiseks.</i>				
KOKKU KULUD	5 053	4 238	3 248	3 958

Juhtimiskorraldus

Haridus- ja noorteprogrammi on koostanud ja selle eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium (HTM). Programmi elluviimisse panustavad peale HTM-i Haridus- ja Noorteamet (Harno), SA Kutsekoda.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutab HTM. Programmi täitmise kohta antakse igal aastal aru tulemusvaldkonna „Tark ja tegus rahvas“ tulemusaruande raames.

Programmi juhtimistasandid on meede ja tegevus. Teenuste juhtimine on asutuse planeerimistasand.

- Programmi eesmärgi saavutamise eest vastutab kantsler.
- Programmi meetme eesmärgi saavutamise eest vastutab asekancler.
- Programmi tegevuste elluviimise ja eesmärgi saavutamise eest vastutab osakonnajuhataja.

Haridus- ja noorteprogrammi lisad:

Lisa 1- Üleriigilise või piirkondliku tähtsusega investeringuprojektid – riigigümnaasiumid, Tallinna Muusika- ja Balletikool ning Ida-Virumaa eestikeelsed põhikoolid (tegevus: haridusvõrgu korrastamine ja arendamine)

Lisa 2- Üleriigilise ja piirkondliku tähtsusega investeringuprojektid – HEV koolid (tegevus: haridusvõrgu korrastamine ja arendamine)